

"חילופי משמרות בספרותנו"

כוחו של שניאור גדול? בכוחו! שניאור הוא מבעלי העצמה בשירתנו, עצמה ציורית ועצמה שבדמיון, עצמה לירית ועצמה ריי טורית, עצמה מחשבתית ועצמה לשונית וגם ידיעה עצומה יש לו... והרי יכול היה עוד להמשיך בנוסח זה...

בפרק על יעקב כהן, קובע המחבר בוודאות, כי עד שהופיע יעקב כהן לא ניכרה הרומנטיקה בשירתנו... מפליאים הם דבריו של קרמר על שירת יהודה קרני: קרני היה מן הראשונים שהראה, כי יכול משורר עברי לחרוג מן המסגרת של השירה ה"ביאליקאית". שהרי ההיפך הוא הנכון. קרני ני עמד כל ימיו ובכל יצירתו, תחת הש"פעתו האדירה של ביאליק וכמעט בכל שיר משלו, תמצא עקבות השפעת שירתו של ביאליק. וקרני עצמו הכריז תמיד על השפעה זו והתגאה בה (קרני כתב שמונה שירים על ביאליק).

המדור בשירה הישראלית, נפתח בהערכה על יצחק למדן, "שהוא משורר הצער של כנסת ישראל". אחויו בא ש. שלום, ששי רתו כובשת לה נתיב אל לב העם בכל הדרכים ובכל הצינורות היא זורמת אל הכ"ת העם והוסכת חלק מתודעתו ו"שירתו של א. ברודס, זבקה במציאות של חיי אדם". ואילו יצחק שלו, הוא כולו רקום ומרוקם בעולם השירה של ביאליק וגם בעולם השירה של ממשיכי ביאליק. ושירתו של נתן אלתרמן, מתייצבת עתה — עם הופעת "עיר היונה" — כולה לפני העם, ולא דווקא בערכיה האמנותיים התרבותיים הקבועים.

שלמה טנאי מבטא בשירתו התנגדות נפי שית פנימית להתפתחות החברתית-התרבותית החדשה המיוסדת בעיקר על כיבושי המדע ועל חרבות של ספרים — וכך הוא פוסק פסקיו.

אלה המשוררים הישראלים שלא נפקדו בספרנו זה, אינם צריכים כמונן לראות את עצמם מקוסחים. שהרי מחברנו אסף כאן רשימות ספורות שכתבו בהודמ" ניות שונות ובמקרים מסויימים ורק עתה עם כינוסם בספר, נתן למזור זה שם ש- אינו ממצה ואינו מצדיק את עצמו שהרי אין לקבוע מדור בשם "בשירה הישרא-לית" ולא ידובר שם על משוררים כא.צ. גרינברג, א. שלונסקי ואחרים.

במדור "דור הבינים בסיפור העברי", נזכרים עבר הדני (צריף העץ) יהודה יערי, י. שנהר, י. בר יוסף, יוסף אריכא והערבת מחברנו על הסיפור הוז'! "פרוזה ישרא-לית חדשה זו, הסרה את הרגשת החיים המלאה, את בטחון החושים ואת יציבות הרוח ומשום גישתה הריאליסטית דופי פת". אולם מתוך יתר דבריו של ק. על ספרות זו, נראה ההיפך מזה.

במדע "הסיפור הישראלי הצעיר" נסקי דים מ. טביב, ס. יזהר, מ. שמיר, אהרן מגד, יהודית הנדל ויגאל מוסינזון. לעומת מבקריה הזועמים של פרוזה זו, דורש קרמר גישה קונסטרוקטיבית לסיפור העברי הצעיר...

במדור בתחום העיון והביקורת נפקדים המבקרים הספרותיים ולחובר וריבלוב ופגי אלי, זוכים כאן לביקורת זעומה.

קלצקין, המצויין כאן כגאון, ויוסף שכ"ט ש.ק. רואה בו דמות סוקראטית... כמו אצל שני אלה, אפשר לחלוק על כמה וכמה מדברי ק. האמורים אצל כל שאר האישים שמחברנו מדבר עליהם בספרו. פרקי הספר כתובים בדרך כלל בטעם והם נקראים בעניין אם כי אינך מסכים להרבה ממסקנות מחברם.

המדובר הוא בקובץ פרקי ביקורת מאת שלום קרמר (אגודת הסופרים ליד דביר, תשי"ט), מכונסים בו למעלה משלושים פרקים על סופרים וספרים שפירסם המ-חבר בעשרים השנים האחרונות. הפרקים מובאים מדורים מדורים אלא שחלוקה זו היא מקרית כנראה ושירת ביאליק לא גירתה במקרה את יצר הסופר של מחבר רנו. ואין ללמוד מזה שקרמר אינו מונה אותו בין משוררי התחייה...

בשירת פרישמן יש למצוא השפעות רבות והוא היה "לקחן" גדול, אבל לקחן "בתסד עליון", (מדברי שניאור), כי ידע איך ומה וממי לקחת ואיך למזג את הלכות בתוך שלו. ועל כך עומד גם מחברנו: "בשירתו ניכרים סימני השפעה מרובים... הוא שח"שד בכולם, שהוקיע את השפעותיהם וחי קוייהם של רבים בספרותנו, הושפע יותר מכולם. הוא שהוקיע את פרץ כמחקה את היינה, היה כבול בעצמו כל ימיו בקסמי שירתו של היינה". וכך מעלה בזכרונו הבית הראשון של השיר "מזור בין זרים ושונים", את שירו של ביאליק: "צנח לו זלזל".

בנימה חדשה כתוב הפרק על שירת טשרניחובסקי שהוא קורא לו משום מה "שירת הצער". "שורש משרשי צערו של המשורר היה בלי ספק החנכרות העם אל שירתו" בעוד שביאליק כבש את לב העם ואת תהילת העם בבת אחת, גאלץ היה טשרניחובסקי להיאבק כל ימיו על זכות שירתו, לכבוש לה גם פינה קטנה בלב העם".

הירכתו זו של קרמר מופלאה היא, אף איננה נכונה. וראה באיזו התלהבות כתב ביאליק על טשרניחובסקי בראשית צעדיו. ויסוד שירתו של טש" היא שמחת החיים וההנאה מן החיים. והצעד והיגון הם אורחים נדירים מאד בשירתו. וגם הוא, כביאליק, היה חביב האומה. ועל כן מוזר הוא סיומו של מאמר זה: "בשל כך אומלל היה. בשל כך מאושר היה. בשל כך מקולל היה — בשל כך מבורך היה".

במסה על י. פיכמן, נתן קרמר סימן היכר "מיוחד לשירת פיכמן: כמה ניכר פיכמן על פני כל כוכבי השירה העבריים שנלוו לה לתחייה העברית על סף המאה העשרים? בעוד שכולם פייטנים לעתות ב"שירה, הוא פייטן לתמיד". קרמר עצמו יודע שיש כאן משום גוזמה בהגדרתו זו. ביאליק, טשרניחובסקי יעקב כהן ושניאור היו רק "פייטנים לעתות בשירה?" מה? את שניאור מצייין ק. כהמודרניסטון הי מונהק בשירתנו ולא וק בשל עולמו הנפשי המיוחד, אלא גם בשל צורותיו. ובמה